

Araştırma Makalesi • Research Article

Does Good Governance Cause High Macroeconomic Performance? Evidence From OECD Countries

İyi Devlet Yönetimi Yüksek Makroekonomik Performansa Neden Olur Mu? OECD Ülkelerinden Bulgular

Gürçem ÖZAYTÜRK¹

ARTICLE INFO

Article history:

Received: 11 June 2022

Received in revised: 30 June 2022

Accepted: 1 July 2022

Keywords:

Makroekonomik Performans

Yönetişim Kalitesi

Panel Veri Analizi

ABSTRACT

After the global crisis, the governance failures revealed at the micro and macro levels have caused heated controversies in institutional economics. For this reason, interest in the economic effects of institutions has been released in recent years. Thus, the concept of good governance, both at the national and firm-level, has become one of the key policy proposals.

It is generally accepted that good governance will result in higher levels of economic and financial development. It is assumed in the literature that governance quality will limit the impact of shocks to which an economy is exposed while making it easier for decision-makers to deal with negative shocks when they occur. This study focused on investigating whether there is a relationship between good economic performance and governance quality. For this purpose, the relationship between macroeconomic performance and governance quality for 33 OECD countries over the period 2002-2019 was evaluated within the scope of panel data analysis. According to the results of the analysis, there is bidirectional causality between the quality of governance and macroeconomic performance. Coefficient estimates indicate a negative relationship between variables.

MAKALEBİLGİSİ

Makale geçmişi:

Başvuru tarihi: 11 Haziran 2022

Düzeltilme tarihi: 30 Haziran 2022

Kabul tarihi: 1 Temmuz 2022

Anahtar Kelimeler:

Macroeconomic Performance

Governance Quality

Panel Data Analysis

ÖZ

Küresel kriz sonrasında mikro ve makro ölçekte gözler önüne serilen yönetim başarısızlıkları, kurumsal iktisat tartışmalarının hararetlenmesine neden olmuştur. Bu nedenle son yıllarda kurumların ekonomik etkilerine olan ilgi canlanmıştır. Böylece hem ulusal düzeyde, hem de firma düzeyinde iyi yönetim kavramı temel politika önermelerinden biri haline gelmiştir.

Genel kabul daha iyi yönetiminin, daha yüksek düzeyde ekonomik ve finansal gelişmeye neden olacağı yönündedir. Literatürde kaliteli yönetimin, bir ekonominin maruz kaldığı şokların etkisini sınırlayacağı, aynı zamanda karar alıcıların negatif şoklar ortaya çıktığında bunlarla başa çıkmalarını kolaylaştıracağı varsayılmaktadır. Bu çalışma iyi bir ekonomik performans ile yönetim kalitesi arasında bir ilişki olup olmadığını araştırmaya odaklanmıştır. Bu amaçla 2002-2019 arası dönemde 33 OECD ülkesi için makroekonomik performans ve yönetim kalitesi arasındaki ilişki, panel veri analizi kapsamında değerlendirilmiştir. Analiz sonuçlarına göre yönetim kalitesi ile makroekonomik performans arasında iki yönlü nedensellik bulunmuştur. Katsayı tahminleri ise değişkenler arasındaki negatif ilişkiye işaret etmektedir.

¹ Dr. Öğretim Üyesi, Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi, İ.İ.B.F., Finans ve Bankacılık Bölümü, grcmoransay@gmail.com, ORCID: 0000-0001-5321-9784.

GİRİŞ

Yönetişim kalitesi kaynakların verimli alanlara adil bir şekilde dağılımı açısından önemlidir. Yönetişim kavramı, yönetim kavramından farklı olarak çok çeşitli kurumsal özellikleri kapsar. Yönetim hiyerarşik, yönetişim kavramı ise heterarşik bir yapıyı ifade eder (Jessop, 1998: 31). En geniş tanımıyla yönetişim, firmaların ve resmi organların faaliyet gösterdiği temel kurumsal ve piyasa çerçevesini ifade eder. Bu kapsamda 'İyi yönetişim' için ön koşullar; genellikle iyi işleyen yasal ve düzenleyici çerçeveler, iyi kaynaklara sahip ve profesyonel düzenleyici ve denetçiler, açık ve uygulanabilir hukuk sistemleri ve rüşvet ve yolsuzluğun yokluğu olarak kabul edilir (de Brouwer, 2003: 2).

İyi yönetişim, ekonomik kalkınmayı ve büyümeyi çeşitli şekillerde destekleyebilmektedir. Öncelikle iyi yönetişim, karar vericilere faaliyet gösterdikleri ticari ortam hakkında daha fazla güven sağlayarak, kaynakların verimli tahsisi için kurumsal bir temel sağlar. Kurumlar ve piyasalar iyi işlediğinde, firmalar ve hane halkı bilinçli kararlar almaya devam edebilir. Ayrıca, ekonomi olumsuz şoklar ile esnek bir şekilde başa çıkabilir. Yönetişim kalitesinin yüksek olduğu ülkelerde, daha az rant arayışı vardır. Son dönemde yapılan çalışmalar bu sonuçları destekler niteliktedir. Çalışmalar kişi başına gelirin, yönetişimin kalitesi ve etkinliği ile pozitif bir şekilde ilişkili olduğunu göstermektedir. Ülkeler ekonomik olarak büyürken, doğru yönetişim süreçleri uygulanmadıkça, ekonomik kazançlar güce sahip olanlar tarafından sahiplenilecektir. Zayıf kurumların, rant arayışının ve yolsuzluğun olduğu ülkelerde ekonomik büyümeden beklenen yarar sağlanamaz (Hall and Jones, 1999; Caballero and Hammour, 2000; Kaufmann and Kraay; 2002; Mauro, 1995; Wei, 2000).

Yönetişim kalitesinin, en azından ekonomide sağlam bir hukuksal zemin yaratarak sözleşmeleri güvence altına aldığı ve ekonomide güven ortamı yaratarak dolaylı yoldan da olsa ekonomik büyümeye hizmet ettiği konusunda bir fikir birliği vardır. Ancak bu kez başka bir soru gündeme gelmektedir. Ekonomik büyüme, tek başına bir ekonomide her şeyin yolunda olduğunun göstergesi midir? Literatürde ekonomik gidişatın değerlendirilmesi için enflasyon, işsizlik ya da büyüme gibi göstergelere bakılmaktadır. Ancak bu göstergelerin her biri tek başına ekonominin genel durumu ile ilgili bilgi vermez. Bu nedenle bazı iktisatçılar zamanla makroekonomik performansın genel göstergesi sayılabilecek tek bir değişken ortaya çıkarmaya çalışmışlardır. Bu çalışmanın amacı “yönetişim kalitesi ile makroekonomik performans arasında bir ilişki var mıdır?” sorusuna cevap bulmaktır. Bu nedenle çalışmanın devam eden bölümlerinde makroekonomik performans ile iyi yönetişim arasındaki ilişki ortaya konmaya çalışılacak, daha sonrasında ise ekonometrik yaklaşım ile ilişki incelenecektir.

1. İYİ ÇALIŞAN PİYASA VE EKONOMİK GELİŞME İÇİN İYİ YÖNETİŞİM GEREKLİ MİDİR?

Piyasa düzeninin dışardan bir müdahale olmadan etkin bir şekilde çalışacağı varsayımı, halen geçerliliğini korumaktadır. Devlet müdahalesinin gerekliliği ya da sınırları hakkındaki tartışmalar ise tarihsel süreç içerisinde sürekli dönüşmüştür. Klasik politik iktisadın tıkanıdığı, Keynesyen görüşün yükseldiği Büyük Buhran sonrasındaki dönemi dışarıda tutulursa, devletin üretim faaliyetlerinin dışında kalması ve aktif iktisat politikaları uygulamaktan kaçınması hakim görüş olarak varlığını günümüze dek sürdürmüştür. Ancak yaşanan krizler ve ekonomilerin düştüğü açmazlardan piyasa dinamiklerince kurtarılamaması durumunda, devletin kurtarıcı rolüne sığınıldığı da aşıkardır. Ayrıca piyasa başarısızlıkları ve bunların sonucunda ortaya çıkan aksak rekabet piyasaları, tüketici ya da üreticinin refah kaybına neden olmaktadır.

Piyasa düzeni tasarımı gereği demokratik, şeffaf, güvenli, adaletin var olduğu ve belirsizliğin olmadığı bir ortama ihtiyaç duyar. Bu ortamı sağlayabilen devletlerin yönetimde kaliteyi yakaladığı varsayılmaktadır. Yönetişim çok geniş kapsamlı bir kavramdır, ancak temelde hükümetin etkinliğini, düzenleyici sistemlerin kalitesini, hukukun üstünlüğünü ve yolsuzluğun kontrolünü kapsar. Tablo 1’de iyi yönetişim göstergelerine ve alt bileşenlerine yer verilmiştir. Buna göre iyi yönetişim, genellikle iyi işleyen yasal ve düzenleyici çerçeveler, iyi kaynaklara sahip ve profesyonel düzenleyiciler ve denetçiler,

açık ve uygulanabilir şirket, sözleşme, iflas ve mülkiyet hukuku sistemleri ve dolandırıcılık ve yolsuzluktan uzak durmanın bir bileşimidir.

Tablo 1. İyi Yönetişimin Temel Göstergeleri

Hükümetin Etkinliği	Düzenleyicilerin Kalitesi	Hukukun Üstünlüğü	Yolsuzluğun Kontrolü
Bürokratik kalite	Piyasa dostu sistemler	Suç oranı	Kamu gücünün özel kazanç için kullanılması
Yetkililerin yetkinliği	Yeterli denetim	Yargı etiği, etkinlik ve bağımsızlık	
Siyasi bağımsızlık	Muhasebe Standartları	Hükümet tarafından kamulaştırma riski	
		Devlet sözleşmelerinin uygulanması	

Kaynak: De Brouwer (2003)

Yönetişimin tek bir nesnel ölçüsü yoktur, bu nedenle çeşitli göstergelerin yardımıyla yönetim kalitesini ölçmeye yönelik bir çaba vardır. Son yıllarda, yönetişimin değerlendirilmesine ve ölçülmesine olan ilgi artmıştır. Devletin bir üretim birimi gibi faaliyet yapması ile ilgili tartışmalar, oldukça geride kalmıştır. Bugün ekonomik anlamda devlete biçilen rol, bundan çok daha farklıdır. Genel olarak yönetim terimi, bir ülkenin yönetilme şeklinin tüm yönlerini kapsar. İyi yönetişimin çeşitli özellikleri vardır. Katılımcı, ortak akla dayalı, şeffaf, hesap verebilir, duyarlı, etkili, verimli, eşitlikçi ve kapsayıcıdır ve hukukun üstünlüğünü ön plana çıkarır. Devletin hesap verebilirliği, şeffaflık ve hukukun üstünlüğü olmadan mümkün olmayacağından, hesap verebilirlik iyi yönetişimin temel bir gereğidir. Sadece devlet kurumları değil, özel sektör ve sivil toplum kuruluşları da halka ve kurumsal paydaşlarına karşı hesap verebilir olmalıdır. Devlet piyasa ilişkisi açısından bakıldığında devletin piyasa düzeninin doğru çalışması için gerekli kurumsal altyapıyı sağlamak adına yönetim kalitesini artırması beklenir.

Hayek (1991), ekonomik sorunların makul bir şekilde çözülmesi için ekonomik teorilerin yeterli olmadığı, bunun yerine hukuk, siyaset bilimi, sosyoloji, tarih gibi diğer ilgili bilimlerin teorilerinin yardımına ihtiyaç duyduğuna inanmıştır. Bu nedenle ekonomik gelişmeyi sağlamak için, ekonomik sistemin yanı sıra en azından hukuki, sosyo-politik ve kültürel kurumların altyapısının sağlam temellere oturması gerekmektedir.

Mauro (1995), “Yolsuzluğun ve kötü yönetişimin diğer unsurlarının, zayıf kurumlara da bir araya gelmesinin ekonomik büyüme üzerinde önemli, olumsuz etkileri olduğu konusunda bir fikir birliğinin ortaya çıktığını” belirtmiştir.

Ülkeler arasında büyük üretkenlik farklılıkları bulan Hall ve Jones (1999)’a göre; sermaye birikimindeki, üretkenlikteki ve dolayısıyla işçi başına çıktıdaki farklılıklar, temelde sosyal altyapılarındaki farklılıklarla ilişkilidir. Bir ülkenin uzun vadeli ekonomik performansının birincil belirleyicisi sosyal altyapısıdır. Sosyal altyapı ile kastedilen ekonomide bireyleri ve firmaları teşvik eden kurumlar ve hükümet politikalarıdır.

Ekonomik kalkınma için gerekli olan siyasi kurumların, demokratik yönetim altında var olmaları ve etkin bir şekilde işlemeleri daha olasıdır. Nesiller boyunca en yüksek ekonomik performans düzeyine ulaşmış ülkelerin hepsinin istikrarlı demokrasiler olması tesadüf değildir. Çok sayıda çalışma, demokrasinin ekonomik gelişmenin ön koşulu olduğuna dair kanıtlar sunmaktadır (Dahl, 2005; Jackman, 1973; Lipset and Lakin, 2004; Londregan and Poole, 1996).

Japonya ve bazı doğu ve güneydoğu Asya ülkeleri için yapılan çalışmalar bu ülkelerin ekonomik başarısı ile hukuk sistemi arasındaki ilişkiyi ampirik olarak kanıtlamıştır (Antons 2003). Benzer çalışmalar, ekonomik büyümenin sadece teknolojinin ve tercihlerin bir işlevi olmadığını, toplumun organizasyonunun önemli bir rol oynadığı karmaşık bir süreç olduğunu göstermektedir (Greif, 1994).

Devletin yönetebilme kabiliyeti ile ekonomik gelişme arasındaki yakın ilişki doğrudandır. Gelişen piyasalar, yalnızca uygun mülkiyet hakları sistemini ve sözleşmeler hukukunu değil, aynı zamanda devletin servete el koyma kabiliyetini sınırlayan güvenli bir siyasi temeli de gerektirir. Zira siyasi güçler, piyasa sisteminin gelişimini durdurmak veya bu şekilde yaratılan zenginliğin büyük bir bölümünü yeniden dağıtmak için müdahale edebilir (Weingast 1995).

İyi yönetim ile ekonomik büyüme arasındaki ilişkiyi inceleyen çok sayıda çalışma mevcuttur. Benzer şekilde enflasyon, işsizlik ya da benzer makroekonomik göstergeler ile yönetim kalitesi göstergelerinden biri ya da birkaçı kullanılarak yapılan birçok çalışma vardır. Ancak literatürde bu göstergelerin tek başına bir ekonominin başarısını temsil edip etmediğine dair bir tartışma mevcuttur. Bu nedenle temel makroekonomik göstergeleri içinde barındıran ve ekonomik performansını temsil edebilecek çeşitli göstergeler kullanılmaya başlanmıştır.

Arthur Okun, işsizlik ve enflasyon oranlarının toplamını iktisadi hoşnutsuzluğun bir ölçüsü olarak sunmuştur. Okun'un Sefalet Endeksi veya Hoşnutsuzluk Endeksi olarak tanınan bu ölçüt, aynı zamanda ülkelerin ekonomik performansının da bir göstergesi olarak kabul edilmiştir. İlk kez Okun tarafından tanımlanan, sonrasında başta Barro Missery Index (BMI) olmak üzere farklı varyasyonları hesaplanan Hoşnutsuzluk endeksinin yükselmesi ekonomik performansın kötüleşmesi, düşmesi ise iyileşmesi anlamına gelir (Türgüt ve Öztürk-Çetenak, 2021,665). Başka bir deyişle, bu endeks ekonomik refahın bir ölçüsü olarak kabul edilir, dolayısıyla bir ülkede artan hoşnutsuzluk, ekonomik ve sosyal refahta ortaya çıkan kötüleşmenin yaygınlığı anlamına gelir. Diğer bir varsayım, hoşnutsuzluk endeksindeki artışın, ekonomik büyüme üzerinde olumsuz bir etkisi olduğudur. Nitekim endeks değeri ne kadar yüksekse, tüketici talebi o kadar düşük olur ve nihayetinde diğer şeyler sabitken, büyüme oranı o kadar düşük olacaktır (Okun 1970, 1979, 1981; Barro 1995, 2008). Makroekonomik performansın göstergesi olarak çok sayıda endeks hesaplanmış olsa da literatürde yaygın olarak Okun ve Barro tarafından geliştirilen endeksler kullanılmıştır (Işık ve Öztürk Çetenak, 2018, 48).

Literatürde yönetim kalitesi ile farklı ekonomik göstergeler arasındaki ilişkiyi inceleyen çalışmaların sayısı oldukça yüksek olsa da makroekonomik performans bir bütün olarak gösteren hoşnutsuzluk endeksleri ile ilişkisini inceleyen kapsamlı bir çalışma son derece azdır. Bu nedenle çalışmanın bir sonraki bölümünde bu iki değişken arasındaki ilişki ekonometrik olarak araştırılacaktır.

2. VERİ SETİ VE YÖNTEM

Çalışmada 2002-2019 arası döneminde 33 OECD ülkesi için makroekonomik performans ve yönetim kalitesi arasındaki ilişki, panel veri analizi kapsamında değerlendirilmiştir. Çalışma kapsamındaki ülke ve analiz dönemi seçiminde verilerin bulunabilirliği belirleyici olmuştur. Buna göre makroekonomik performans göstergesi olarak Barro İktisadi Hoşnutsuzluk Endeksi (BME) kullanılmış olup, yazar tarafından hesaplanmıştır. BMI hesaplamasında kullanılan veri setlerinden işsizlik oranı ve reel GSYİH büyüme oranı Dünya Bankası veri tabanından, enflasyon oranı ve uzun vadeli faiz oranları ise OECD veri tabanından temin edilmiştir. Çalışmada kullanılan diğer bir değişken olan Yönetişim Kalitesi Endeksi (YÖN), Dünya Bankası Tarafından yayınlanan Dünya Yönetişim Göstergeleri (WGI) veri tabanından alınmıştır.

Panel veri analizi, yatay ve zaman boyutlu veri setlerinin kullanılabilmesine imkan tanıyan ve günümüzde çok sık kullanılan bir uygulamadır. Bunun nedenleri arasında gözlem sayısının yüksek oluşu, birimlerde var olan heterojenlik durumunda kesite özgü bazı değişkenlere izin vererek hesaba katabilmesi, farklı ülkelerin verilerinin aynı anda incelenmesine imkan tanınması ve daha az çoklu bağlantı sorunu barındırması sayılabilir (Nerlova and Balestra, 1992). Bu özellikler içerisinde modellemede daha fazla gözlem içeriyor oluşu, özellikle kısa süreli dönemlerde çalışılan veri setlerinin analizlerinde daha

güçlü sonuçlar sağlamaktadır (Hood et.al., 2008: 2). Panel veri analiz tahminlerinde en önemli sorunlardan biri, bir ülkede meydana gelen bir ekonomik şokun başka ülkeleri de etkilemesi anlamına gelen seriler arasında yatay kesit bağımlılığının olmasıdır (Özcan ve Arı, 2014: 45). Bu nedenle öncelikle tüm yatay kesit birimlerinin belirli bir şok karşısında, aynı derecede etkilenip etkilenmediğinin araştırılması olan birimler arası korelasyonsuzluk varsayımının test edilmesi gerekmektedir. Böylece yapılan testlerden güvenilir sonuçlar almak ve sonrasında yapılacak birim kök testlerine karar vermek mümkün olacaktır. Nitekim seriler arasında yatay kesit bağımlılığı saptanması durumunda, ikinci nesil birim kök testlerinin uygulanması daha sağlıklı sonuçlar almayı sağlamaktadır.

Çalışmada uygulanan Pesaran (2007) Panel Birim Kök testi (CIPS) de ikinci nesil birim kök testleri arasında yer almaktadır. Pesaran (2007)'ın yatay-kesit genelleştirilmiş CADF regresyon modelindeki b_i 'nin en küçük kareler tahminin t oranına göre birim kök hipotezi test edilmiş ve aşağıda Denklem (1)'deki gibi modellenmiştir:

$$\Delta Y_{i,t} = a_i + b_i y_{i,t-1} + c_i \bar{Y}_{i,t-1} + d_i \Delta \bar{Y}_i + e_{i,t} \quad (1)$$

Yukarıdaki Denklem (1)'de yer alan $\Delta Y_{i,t} = y_{i,t} - y_{i,t-1}$ şeklinde hesaplanmaktadır. Burada t oranı t_i (N, T) olmak üzere, panelin her bir i birimi için CADF modeli;

$$\bar{Y}_i = N^{-1} \sum_{t=1}^N Y_{i,t} \text{ ve } \Delta \bar{Y}_i = N^{-1} \sum_{t=1}^N \Delta Y_{i,t}$$

olmak üzere hesaplanır (Yaraşır Tülümce ve Zeren, 2013: 295-296). IPS testinin yatay kesit genelleştirilmiş versiyonu yani CIPS birim kök testi ise şöyledir:

$$CIPS(N, T) = N^{-1} \sum_{i=1}^N t_i(N, T) \quad (2)$$

Bir ülke için geçerli olan iktisadi bir olgunun nedensellik ilişkisinin diğer ülkeler için de geçerli olabilme ihtimalinin yüksekliği nedeniyle, nedensellik testlerinde panel veri kullanımının sağlanması ile daha fazla gözlem ile daha etkin sonuçlar elde edilmektedir (Bozoklu ve Yılcı, 2013: 175). Dolayısıyla bu çalışmada da başvurulan bir yöntem olan Dumitrescu-Hurlin Panel Nedensellik Analizi, panel Granger nedensellik testinde, en az bir yatay kesitte bu ilişkinin var olduğu alternatif hipoteze karşı homojen Granger nedensellik ilişkisinin olmadığı temel hipotezi test edilmektedir. Modelde X ve Y , T dönemi boyunca N sayıda birim için gözlemlenen iki durağan süreci, t zamanında her birim olan i için doğrusal heterojen modelle aşağıdaki Denklem (3)'deki şekilde oluşturmuştur:

$$Y_{i,t} = a_i + \sum_{k=1}^k \gamma_i^k Y_{i,t-k} + \sum_{k=1}^k \beta_i^k X_{i,t-k} + \varepsilon_{i,t} \quad (3)$$

Dumitrescu ve Hurlin, 2012 yılında yapmış oldukları simülasyonda test istatistiğinin az sayıda birime sahip panellerde bile, sonuçların güçlü özelliklere sahip olduğunu kanıtlamışlardır. Ayrıca dengesiz paneller, birimlerin heterojen gecikme uzunluklara sahip olan panelleri, zaman boyutunun (T), yatay kesit boyutundan (N) büyük ya da küçük olduğu durumlarda bile kullanılabilmesi bu testin üstün yanlarıdır (Dumitrescu ve Hurlin, 2012: 1457; aktaran: Göçer, 2013: 230).

3. AMPİRİK BULGULAR

Makroekonomik performans ve yönetim kalitesi arasındaki ilişkinin panel veri analizi çerçevesinde incelenmesinde öncelikle seriler, homojenlik testi ve birimler arasında yatay kesit bağımsızlığı varsayımı nedeni ile yatay kesit bağımlılığı testine tabi tutulmuş, elde edilen sonuçlar doğrultusunda ise birimlerin bağımsız olmadığı görüşüne dayanan Pesaran (2007) Panel Birim Kök testi ve Dumitrescu-Hurlin Panel Nedensellik testi uygulanmıştır. Panel nedensellik testi ile belirlenen ilişki neticesinde ise Panel Düzeltilmiş Standart Hataları (PCSE) yöntemi ile parametre tahminleri sağlanmıştır.

Tablo 2: Homojenlik Test Sonuçları

Testler	T-İstatistiği	Olasılık değeri
Delta Tilde	10,430	0,000*
Delta Tilde - Adj.	11,426	0,000*

Not: *, % 1 anlamlılık düzeyinde katsayıların homojen olmadığını göstermektedir.

Homojenlik testi sonucuna bağlı olarak “ Δ ” ve “ $\tilde{\Delta} adj$ ” test istatistiklerinin % 1 önem seviyesinde anlamlı olduğu, yani değişkenler için eğim katsayısının heterojen olduğu sonucuna varılmıştır. Sonrasında ise birimler arasında korelasyonun olup olmadığını incelemesine yardımcı olan Pesaran (2004) testi, parametrik olmayan ve Spearman’ın rank korelasyon katsayısına dayalı Friedman (1937) testi ve rank korelasyon katsayılarının kareleri toplamını dikkate alan Frees (1995) testi yapılmış ve aşağıda Tablo 3’de sonuçlar sunulmuştur:

Tablo 3: Yatay Kesit Bağımlılığı Test Sonuçları

Test	İstatistik Değeri	Anlamlılık Değeri
Pesaran Testi	52.671	0,0000*
Friedman Testi	305.491	0,0000*
Frees Testi	9.929	Q Dağılımı Kritik Değerleri 0,10 için 0.1438 0,05 için 0.1888 0,01 için 0.2763

Not: *, % 1 anlamlılık düzeyinde yatay kesit bağımlılığı vardır.

Yukarıda yer alan Tablo 3’de Pesaran, Friedman ve Frees Yatay Kesit Bağımlılığı test sonuçlarına göre Pesaran ve Friedman testlerinde anlamlılık değerinin % 5’ten küçük olması durumunda “ H_0 : Yatay kesit bağımlılığı yoktur” temel hipotezi reddedilerek, “ H_a : Yatay kesit bağımlılığı vardır” alternatif hipotezi geçerlidir. Frees testinde ise test istatistiği % 5 düzeyinde kritik değerden büyük olduğu durumda yine H_0 hipotezi reddedilir ve alternatif hipotez geçerlidir. O halde her üç test de değişkenler arasında yatay kesit bağımlılığına işaret etmektedir. Bu nedenle ikinci nesil birim kök testlerinden Pesaran (2007) Panel Birim Kök testi (CIPS) uygulanmış ve sonuçlarına aşağıda Tablo 4’de yer verilmiştir.

Tablo 4: CIPS Birim Kök Test Sonuçları

Değişkenler	Seviyede			
	Z [t-bar]	Sabit Anlamlılık Değeri	Z [t-bar]	Sabit ve Trend Anlamlılık Değeri
BME	-3,147	0,001*	-2,818	0,002*
YÖN	1,585	0,944	4,659	1,000
Değişkenler	1.Fark			
	Z [t-bar]	Sabit Anlamlılık Değeri	Z [t-bar]	Sabit ve Trend Anlamlılık Değeri
YÖN	-5,252	0,000	-3,070	0,001*

Not: * %1 anlamlılık düzeyinde serilerin durağan olduğunu göstermektedir.

Tablo 4’de “BME” değişkeninin seviye değerine bakılacak olursa, “ H_0 : Birim kök yoktur” hipotezi kabul edilmiş, yani serinin I (0) olduğu belirlenmiştir. “YÖN” değişkenine bakılacak olursa ise “ H_0 : Birim kök yoktur” hipotezi reddedilmiş ve birinci fark değeri hesaplanmıştır. Buna göre değişkenin birinci farkında “ H_0 : Birim kök yoktur” boş hipotezi kabul edilmekte olup, % 1 anlamlılık düzeyinde birinci fark değeri durağan, yani I (1) olduğu belirlenmiştir. Birim kök kararı verildikten sonra, çalışmanın amacına yönelik olarak seriler arasındaki nedensellik ilişkisinin varlığının test edilmesinde Dumitrescu ve Hurlin (2012) tarafından geliştirilen panel nedensellik analizinde “BME” değişkeninin düzey değeri, “YÖN” değişkeninin ise birinci farkı durağan olduğundan fark değeri dikkate alınacaktır. Buna göre test sonuçlarına aşağıda Tablo 5’de yer verilmiştir:

Tablo 5: Panel Nedensellik Test Sonuçları

Boş Hipotez	W İst.	Z-bar İst.	Anlamlılık Değeri	Karar
BME, YÖN’ün Nedenseli Değildir.	2,9238	2,6534	0,0080*	Makroekonomik Performans \Rightarrow Yönetişim Kalitesi
YÖN, BME’nin Nedenseli Değildir.	4,2221	2,8660	0,0042*	Yönetişim Kalitesi \Rightarrow Makroekonomik Performans

Tablo 5’de görüleceği üzere ele alınan ülke grubunda % 1 anlamlılık düzeyinde “BME” değişkeninden “YÖN” değişkenine doğru ve yine % 1 anlamlılık düzeyinde “YÖN” değişkeninden “BME” değişkenine doğru çift yönlü bir panel nedensellik ilişkisi vardır. Yani temel hipotez reddedilmiştir. O halde iktisadi hoşnutsuzluk endeksi yönetim kalitesinin, yönetim kalitesi de iktisadi hoşnutsuzluk endeksinin nedenselidir. Bu sonuçlar dikkate alınarak, katsayı tahminleri için modeller aşağıdaki (4) ve (5) numaralı eşitliklerde belirtildiği şekli almaktadır:

$$BME_{i,t} = \beta_1 + \beta_2 YÖN_{i,t} + \varepsilon_{i,t} \quad (4)$$

$$YÖN_{i,t} = \beta_1 + \beta_2 BME_{i,t} + \varepsilon_{i,t} \quad (5)$$

Değişkenlere ilişkin kısa dönem katsayı tahminleri, Panel Düzeltilmiş Standart Hatalar (PCSE) yöntemi ile hesaplanmıştır. PCSE yönteminin en büyük avantajı değişen varyans sorunun ve birimler arası korelasyonun olduğu, hata yapısının birimlere özgü AR(1) sürecine sahip olduğu durumlarda dirençli bir tahmin yöntemi olmasıdır. Yapılan ön testler sonucunda her iki seride de oto korelasyon ve

değişen varyans sorunu görülmüştür². Tüm bu sonuçlar dikkate alınarak kısa dönem için elde edilen katsayılar, (6) ve (7) numaralı eşitlikte belirtilmiştir:

$$BME_{i,t} = 29,849 - 0,224YÖN_{i,t} + \varepsilon_{i,t} \quad (6)$$

(1.560)³ (0.013)

$$YÖN_{i,t} = 91,522 - 0,827BME_{i,t} + \varepsilon_{i,t} \quad (7)$$

(1,601) (0,131)

Elde edilen sonuçlara göre hem sabit katsayıları, hem de değişkenlere ilişkin katsayılar istatistiki bakımda anlamlı bulunmuştur. Buna göre yönetim kalitesi endeksindeki bir birimlik azalış, iktisadi hoşnutsuzluk endeksinde 0,224 birimlik azalmaya neden olmaktadır. Aynı şekilde iktisadi hoşnutsuzluk endeksindeki bir birimlik azalış da yönetim kalitesi endeksinde 0,827 birimlik azalmaya neden olmaktadır. Sonuçlar bu iki değişken arasındaki negatif ilişkiye işaret etmektedir.

SONUÇ

Ekonomik performans ile ekonomiyi idare edenlerin yönetebilme becerisi arasındaki ilişki literatürde çok sayıda çalışma ile kanıtlanmıştır. Ancak bu çalışmalar ekonomik göstergelerin aynı anda çoğunlukla bir tanesine odaklanmaktadır. Makroekonomik gidişatın genelini temsil eden hoşnutsuzluk endeksi ile yönetim kalitesi arasında bir ilişki olup olmadığının araştırıldığı analiz sonuçlarına göre, iki değişken arasında çift yönlü nedensellik ilişkisi bulunmuştur. Bu sonuç makro ekonomik performansın yönetim kalitesinin, yönetim kalitesinin de makro ekonomik performansın nedeni olduğu anlamına gelmektedir. Bu sonuçlar doğrultusunda değişkenlerin kısa dönem katsayı tahminleri, iktisadi hoşnutsuzluğun yönetim kalitesi üzerinde olumsuz bir etkisi olduğunu göstermektedir. Aynı şekilde yönetim kalitesinde bozulmalar da ekonomik performansı azaltmaktadır. Yönetim kalitesi ve iktisadi hoşnutsuzluk endeksi arasında çift yönlü bir nedensellik olsa da, iktisadi hoşnutsuzluğun yönetim kalitesi üzerindeki etkisinin daha yüksek olduğu görülmüştür. Bu nedenle ele alınan ülke grubunda makroekonomik performansın iyileşmesinin, yönetim kalitesini daha çok yükselttiği söylenebilir.

Sonuçlara göre yönetim kalitesini iyileştirmeden, ülkelerin ekonomik performansını gerçekleştirmesinin mümkün olmadığını söylemek doğru olacaktır. Aynı şekilde, ülkelerin iyi işleyen yasal ve düzenleyici çerçevesi, iyi kaynaklara sahip ve profesyonel düzenleyici ve denetçileri, açık ve uygulanabilir hukuk sistemleri ve rüşvet ve yolsuzluğun yokluğunun sağlanabilmesi için, makroekonomik koşullarını iyileştirilmesi ön koşulu gerekmektedir. O halde burada bir geri besleme ilişkisi söz konusu olup, iyi yönetim olmaksızın ekonomik büyümeden, ekonomik büyüme olmaksızın da iyi yönetimden bahsetmek mümkün değildir. Bu nedenle politika yapıcıların iyi yönetim için gerekli makroekonomik koşulları sağlaması, ülkeleri iyi yönetim bakımından başarıya ulaştıracak ve bu başarı ülkenin karar vericilerine faaliyet gösterdikleri alanlarda daha fazla güven ve kaynakların verimli tahsisine imkan tanıyarak, ekonomik büyümesini sağlayacaktır.

² Wooldridge Oto Korelasyon test istatistikleri sırasıyla 41,403 ve 63,644 bulunmuştur. Değişen varyans testi için yapılan Wald test istatistiği ise sırasıyla 5945,44 ve 5032,44 bulunmuştur.

³ Katsayıların standart hatalarını göstermektedir.

KAYNAKLAR

- Antons, C. (2003). *Law and development in East and Southeast Asia*, London and New York: Rutledge Curzon.
- Barro, R. (1995). Inflation and economic growth. *Bank of England Quarterly Bulletin*, 35, 166–176.
- Barro, R. (2008). *Macroeconomics: A modern approach*, Mason: Thomson South Western Publishers.
- Bozoklu, Ş. ve Yılancı, V. (2013). Finansal Gelişme ve İktisadi Büyüme Arasındaki Nedensellik İlişkisi: Gelişmekte Olan Ekonomiler İçin Analiz. *Dokuz Eylül Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 28(2), 161-187.
- Caballero, R. J. and Hammour, M. L. (2000). Institutions, Restructuring, and Macroeconomic Performance. *NBER Working Papers*, 7720.
- Dahl, R. A. (2005). What political institutions does large-scale democracy require?. *Political Science Quarterly*, 120(2), 187-197.
- De Brouwer, G. (2003). Macroeconomics and governance. Commonwealth of Australia, *Treasury Working Paper*.
- Göçer, İ. (2013). Ar-Ge Harcamalarının Yüksek Teknolojili Ürün İhracatı, Dış Ticaret Dengesi ve Ekonomik Büyüme Üzerindeki Etkileri. *Maliye Dergisi*, 165, 215-250.
- Greif, A. (1994). Cultural belief and the organization of society: A historical and theoretical rejection on collectivist and individualist societies. *The Journal of Political Economy*, 102(5), 912–950.
- Hall, R. E. and Jones, C. I. (1999). Why Do Some Countries Produce So Much More Output Per Worker Than Others?. *Quarterly Journal of Economics*, 83-116.
- Hayek, F. (1991). *The collected works of Hayek, the trend of economic thinking*, Chicago: University of Chicago Press.
- Hood, M.V., Kidd, Q. and Morris, I. L. (2008). Two sides of the same coin: Employing Granger causality tests in a time series crosssection framework. *Political Analysis*, 161, 324-344.
- Işık, M. ve Öztürk Çetenak, Ö. (2018). İktisadi hoşnutsuzluk endeksi makroekonomik performansın ölçülmesinde başarılı bir gösterge midir? Türkiye ve BRICS ülkeleri üzerine bir değerlendirme. *Uluslararası Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 4(4), 37-50.
- Jackman, R. W. (1973). On the relation of economic development to democratic performance. *American Journal of Political Science*, 17(3), 611-621.
- Jessop, B. (1998). The rise of governance and the risks of failure: The case of economic development. *International Social Science Journal*, 50(155), 29-45.
- Kaufmann, D. and A. Kraay (2002). Growth Without Governance. *World Bank Policy Research Working Paper*, 2928.
- Lipset, S. M., and Lakin, J. M. (2004). *The democratic century (Vol. 9)*, University of Oklahoma Press.
- Londregan, J. B., and Poole, K. T. (1996). Does high income promote democracy?. *World politics*, 49(1), 1-30.
- Mauro, P. (1995). Corruption and Growth. *Quarterly Journal of Economics*, 110, 681-713.
- Nerlove, M., and Balestra, P. (1992). Formulation and estimation of econometric models for panel data. *In The Econometrics of Panel Data*, 3-18.
- Okun, A. M. (1970). *The political economy of prosperity*, Washington: Brooking Institution.
- Okun, A. M. (1979). Curing chronic inflation. *Political Science Quarterly*, 94(3), 529–530.
- Okun, A. M. (1981). *Price and quantities*. Washington: Brooking institution.
- Özcan, B. ve Arı, A. (2014). Araştırma-Geliştirme Harcamaları ve Ekonomik Büyüme İlişkisi: Panel Veri Analizi. *Maliye Dergisi*, 166, 39-55.

Pesaran, M. H. (2007). A Simple Panel Unit Root Test in The Presence of Cross-Section Dependence. *Journal of Applied Econometrics*, 22, 265-312.

Tülümce, S. Y. ve Zeren, F. (2013). OECD Ülkelerinde Sağlıkın Yakınsamasının Analizi: Panel Birim Kök Testi. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 18(2), 287-300.

Türgüt, C., ve Öztürk Çetenak, Ö. (2021). OECD Ülkeleri Örnekleminde Kamu Harcamaları ve Makroekonomik Performans İlişkisi. *Ekonomi, Politika & Finans Araştırmaları Dergisi*, 6(3), 660-680.

Wei, S.J. (2000). How Taxing is Corruption on International Investors?. *Review of Economics and Statistics*, 1, 1-11.

Weingast, B. R. (1995). The economic role of political institutions. *The Journal of law, economics and organization*, 11(1), 1-31.